

Argumentssamling för rökfritt på uteserveringar

(delas inte ut, behåll själva!)

Majoritet är för rökfria uteserveringar

2011 tillfrågade Astma- och Allergiförbundet 384 personer i en Allergipanel (bestående av 78% medlemmar i förbundet) om de besvärats av tobaksrök på uteserveringar i sommar och om man skulle vilja ha rökfritt på uteserveringarna. Undersökningen visar att de flesta (85%) någon gång besvärats av tobaksrök på serveringarna. Av dem är det 16% som fått så mycket besvär att man tvingats avstå och 27% har besvärats ofta. 84% vill införa rökförbud på uteserveringar – det är en stor majoritet!

Förutom människor med allergi är det många andra som vill sitta ute och äta rökfritt. En opinionsundersökning från 2012 av Netigate (1515 svarande, slumpvis utvalda i befolkningen) visar att 78% är positiva till att införa rökfritt och 39% svarade att de undviker att besöka uteserveringar p g a att andra röker där.

En tidigare opinionsundersökning från 2009 av Synovate visade att barnfamiljer besvärades mer av rök på uteserveringar än andra (25% av dem med barn jämfört med 19% utan barn).

Lönsamhet och gäster?

De globalt positiva erfarenheterna av rökfria inomhuslokaler har lett till att det i de flesta länder finns en folklig majoritet som stöder förslag om rökfria utomhusmiljöer, särskilt sådana där det ofta samlas många människor. Stödet för rökfritt ökar allt eftersom fler upptäcker fördelarna med det. Det har ännu inte undersökts hur lönsamheten påverkas när det gäller uteserveringar, men när det gäller införande av rökfritt inomhus på serveringar så har det inte påverkat omsättningen

negativt i något land enligt WHO. Omsättningen har varit densamma eller ökat¹⁾. Det finns grupper som är mer känsliga för passiv rökning och därmed mer positiva än andra till rökfritt, t ex barnfamiljer, personer med astma, allergi och annan överkänslighet. 39% av de svarande i opinionsundersökningen 2012 svarade att de undviker att besöka uteserveringar p g a andras rökning. Det finns alltså en potential med nya gäster om man inför rökfritt på uteserveringar!

Hälsorisker – passiv rökning utomhus

Allt fler länder som framgångsrikt infört helt rökfria offentliga inomhuslokaler, inklusive serveringar, har även börjat etablera rökfria utomhusmiljöer. Skälet är att man också där vill skydda människor mot de hälsorisker som passiv rökning innebär. Tobaksrök kan vara lika farlig ute i fria luften som inomhus. Visserligen gör luftens rörlighet att röken utomhus försvinner snabbare när ingen längre röker, men så länge rökning pågår kan skadorna bli desamma som vid inomhusrökning. Avgörande är graden av exponering och hur långvarig den är.

– Vi blev förvånade när vi upptäckte att exponeringen utomhus för rök från en rökare i närheten var jämförbar med genomsnittet för den rök vi tidigare mätt inomhus i en rökig taverna, skriver en av forskarna i en omfattande studie från 2007 om passiv rökning vid Stanforduniversitetet i Kalifornien.

– Sitter du på ett trottoarkafé intill en rökare som röker två cigaretter under en timme kan du exponeras för lika mycket rök som om du suttit bland rökare inne i en servering.

Amerikanska Surgeon Generals rapport 2006 slog slutgiltigt fast att passiv rökning utgör en allvarlig folkhälsorisk som orsakar både lungcancer och hjärt-kärlsjukdomar. Ett viktigt budskap var att det inte existerar några gränsvärden där tobaken är ofarlig. Slutsatserna i rapporten bekräftades 2007 av Världshälsoorganisationen, WHO, som konstaterade ”tobaksrök är en luftförorening som orsakar allvarliga sjukdomar hos både barn och vuxna. Det finns odiskutabla bevis för att införandet av 100-procentigt rökfria miljöer är det enda effektiva sättet att skydda befolkningen mot de hälsofarliga effekterna av exponering för passiv rökning”.²⁾

Barn extra känsliga

En stor grupp som är extra känslig för passiv rökning är barn. Tobaksrök kan ge akuta effekter som förvärrade astmaanfall samt orsaka lunginflammation, bronkit och öroninflammationer. Barnen kan även få skador som ökar risken för att de som vuxna drabbas av cancer eller hjärt- kärlsjukdomar. Den kaliforniska miljö-

skyddsmyndigheten, EPA, konstaterade i en uppmärksam rapport 1993 att över 150 000 amerikanska barn i åldrarna upp till 18 månader årligen insjuknar i lunginflammation eller bronkit på grund av passiv rökning.²⁾

Hur stor del av befolkningen är rökare?

Enligt Statens Folkhälsoinstitut är det 11% av befolkningen (16-84 år) som röker dagligen och 11% som

röker då och då. Över en miljon svenskar röker.³⁾

Erfarenheter utomlands

De flesta rökfria miljöerna i världen har tillkommit sedan WHO:s konvention för tobaks-kontroll, FCTC, trädde i kraft i februari 2005. FCTC uppmanar i sina riktlinjer de drygt 170 länder som ratificerat Tobaks-konventionen att införa det effektivaste skyddet mot exponering för tobaksrök var det än går att visa att en hälsorisk existerar, det vill säga 100 procent rökfritt.

Drygt ett 30-tal länder har nu helt rökfria inomhusmiljöer och lika många har omfattande restriktioner fast med olika undantag. Utomhusmiljöer som blivit rökfria är främst uteserveringar, områden nära entréer och luftintag till offentliga byggnader, busshållplatser, järnvägsperonger, taxiköer, områden kring sjukhus, skolor och universitet, lekplatser, parker, arenor för idrott eller

friluftskonserter och välbesökta badstränder.

De rökfria uteserveringarna är, liksom rökfritt inne i restauranger och barer, främst till för att skydda personalen, men gör det också möjligt för personer med astma, allergier, ökad känslighet i luftvägarna (en fjärdedel av befolkningen lider av denna hyperreaktivitet), hjärt-kärlsjukdomar och lungsjukdomar att sitta och koppla av på en uteservering. Länder som har kommit längst med rökfria utemiljöer är Kanada, USA och Australien. Där har de federala regeringarna delegerat rätten att besluta om sådana regler till delstater, län och kommuner.²⁾ I Norge diskuterar regeringen att införa rökfritt på uteserveringar.⁴⁾

Stora hälsovinster

Det har visat sig att rökfria inomhusmiljöer snabbt har gett stora hälsovinster. Framför allt minskar hjärt-kärlsjukdomar, men även cancer. De goda erfarenheterna av rökfritt har lett till att folkliga majoriteter i växande grad stöder införandet av rökfritt även utomhus, främst på platser där många människor ofta samlas.

I Skottland visade en undersökning från 2012 att antalet för tidigt födda barn sjunkit med tio procent sedan Skottland 2006 förbjöd rökning på serveringar och allmänna platser. Antalet nyfödda barn med låg födelsevikt minskade med fem procent.

I Sverige fick rökförbudet på restaurangerna 2005 snabbt positiva effekter på personalens hälsa. Redan efter fyra månader minskade luftvägssymtomen kraftigt och efter ett år halverades de symtom från luftvägar och slemhinnor som förekom innan serveringslokalerna blev rökfria. Det visade en nationell undersökning som genomfördes på nio orter runt om i Sverige.

De drygt 170 länder som ratificerat Tobakskonventionen uppmanas att införa det effektivaste skyddet mot exponering för tobaksrök var det än går att visa att en hälsorisk existerar, det vill säga 100 procent rökfritt. En svensk pilotstudie från 2010 som undersökte den tobaks-exponering personer under yrkesutövning utsattes för visade att fem av sex anställda på uteserveringar i Stockholm exponerats för nikotin på, eller över, den nivå som i flera studier bedömts som hälsofarlig. Mätningen gjordes med hjälp av dosor som registrerade den mängd nikotin som försök-personerna utsattes för under ett par arbetspass.

De globalt positiva erfarenheterna av rökfria inomhuslokaler har lett till att det i de flesta länder finns en folklig majoritet som stöder förslag om rökfria utomhusmiljöer, särskilt sådana där det ofta samlas många människor. Stödet för rökfritt ökar allt eftersom fler upptäcker fördelarna med det.²⁾

När räknas en uteservering som inomhus?

Förbud mot rökning på serveringar inomhus gäller sedan 2005 enligt Tobakslagen. Förbudet gäller inte uteserveringar trots att det där ofta röks mycket och att röken sedan även har en tendens att komma in via öppna dörrar, fönster och sugas in till köket i serveringen där frånluftsventilationen finns. Det finns en tendens att bygga in uteserveringar med väggar, tält eller dyl, något som dock inte är tillåtet enligt Folkhälsoinstitutet.

Rökförbudet på serveringar enligt tobakslagen gäller inte vid servering utomhus. Någon närmare definition av innebörden i detta återfinns inte i förarbetena till lagen. Men Statens folkhälsoinstitut lämnar följande kommentarer:

Rökförbudet gäller vid servering inomhus, dvs. i lokaler som omges av tak och väggar på alla sidor. Det saknar betydelse om tak eller väggar har en mer tillfällig karaktär, t.ex. glas eller tältduk (rökförbudet gäller således även i serveringtält). Även t.ex. en inglasad veranda är således en inomhuslokal. En inomhusservering blir heller inte en uteservering endast genom att man exempelvis sommardag öppnar en glasvägg ut emot gatan. Samtidigt kan en ute-servering självfallet vara försedd med olika

slag av avbalkningar och vind- eller regnskydd. I gränsfall får en bedömning göras i det enskilda fallet. Sådana bedömningar bör ske utifrån rökförbudets huvudsyfte, nämligen att skydda personal mot passiv rökning. Om regn- och vindskydd och liknande anordningar har en utformning som gör att området i fråga får en luftgenomströmning som motsvarar utomhusmiljöer, är detta ett argument för att det rör sig om servering utomhus i lagens mening. Tobaksröken bör alltså vädras bort naturligt och inte stanna kvar inom serveringsområdet.

Länk till tobakslagen (2 §, punkt 5): <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19930581.htm>

Länk till handbok om tobakslagen; <http://www.fhi.se/Handboker/Handbok-Tobakslagen/Rokfria-miljoer/Restauranger/>

Om en uteservering är inbyggd (enligt ovan) och man misstänker att den räknas som en inomhusservering får ingen rökning förekomma. Om rökning ändå förekommer kan man t ex fotografera och anmäla serveringen till miljö- och hälsoskyddskontoret i kommunen.

Stöd i styrdokument mm

- Delmål 4 för minskat tobaksbruk till år 2014 som redovisas i Folkhälsopropositionen (prop. 2002/03:35) nämligen att ingen ofrivilligt utsätts för passiv rökning år 2014

- WHO:s ramkonvention om tobaksprevention (art 8) skydd mot exponering av tobaks-rök
- FN:s konvention om rättigheter för människor med funktionsnedsättning (art 9) om tillgänglighet

---

Utredning pågår om behovet att utöka tobakslagen med fler rökfria miljöer

Folkhälsoinstitutet har fått ett nytt utredningsuppdrag från regeringen om att utreda behovet av fler rökfria miljöer. I korthet handlar det om att utreda och analysera eventuellt möjliga framtida rökfria miljöer på allmänna platser där passiv rökning förekommer och i synnerhet där barn vistas. I uppdraget ingår att ta fram en evidensbaserad kunskapsöversikt om forskning kring

rökfria miljöer och beskrivning av erfarenheter från länder som har infört mer restriktiva lagar kring rökfria miljöer. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast 1 dec 2013.

Mer information finns under länken; http://www.fhi.se/Documents/Om-oss/sarskilda-uppdrag/2012/RU-rokfria-miljoer-VERK2012_104.pdf

---

Marie-Louise Luther, Astma- och Allergiförbundet • 2012-06-26
marie-louise.luther@astmaoallergiforbundet.se • tel 08-506 28 211

Källor:

- 1) WHO report on the Global Tobacco Epidemic 2009, sid 31, Implementing smoke free environments, <http://www.who.int/tobacco/mpower/2009/en/index.html>
- 2) Faktabladd om rökfria utomhusmiljöer, Tobaksfakta.se, <http://tobaksfakta.se/fakta/om-rokfria-utomhusmiljoer/>
- 3) Statens Folkhälsoinstitut <http://www.fhi.se/Statistik-uppfoljning/Nationella-folkhalsoenkaten/Levnadsvanor/Tobaksvanor/>
- 4) Tobaksfakta.se, 2011-10-11, <http://tobaksfakta.se/nyheter/rokforbud-pa-uteserveringar-overvags-av-norska-regeringen/>

UTDRAG ur undersökningen av rökning på uteserveringar

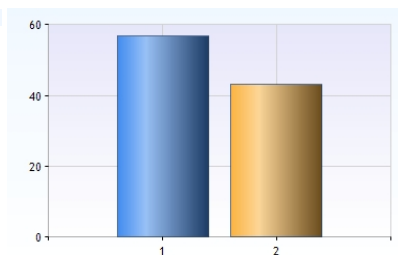
Rökning på uteserveringar

1. Bakgrundsfrågor

Besvarad av: 1515 (93%) Ej besvarad av: 110 (7%)

Kön

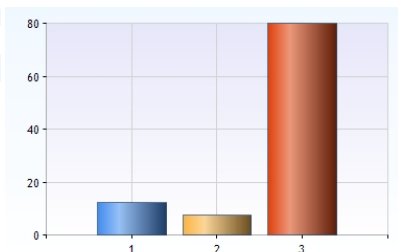
1	Kvinna	863 (57%)
2	Man	652 (43%)

Besvarad av: 1515 (93%) Ej besvarad av: 110 (7%)

Röker ni?

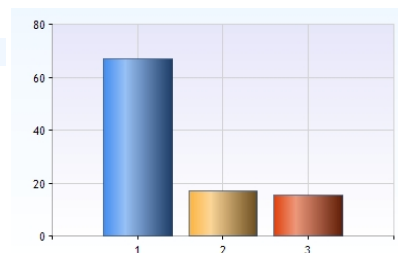
1	Ja, dagligen	189 (12%)
2	Ja, men endast i samband med alkohol	115 (8%)
3	Nej	1211 (80%)

Besvarad av: 1515 (93%) Ej besvarad av: 110 (7%)

Har ni barn?

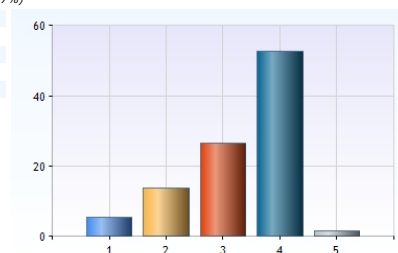
1	Ja, mitt yngsta barn är i åldern 0-15	1019 (67%)
2	Ja, mitt yngsta barn är i åldern 16 eller äldre	258 (17%)
3	Nej	238 (16%)

2. Hur ofta besväras du själv av att andra röker på uteserveringar?

Besvarad av: 1016 (63%) Ej besvarad av: 609 (37%)

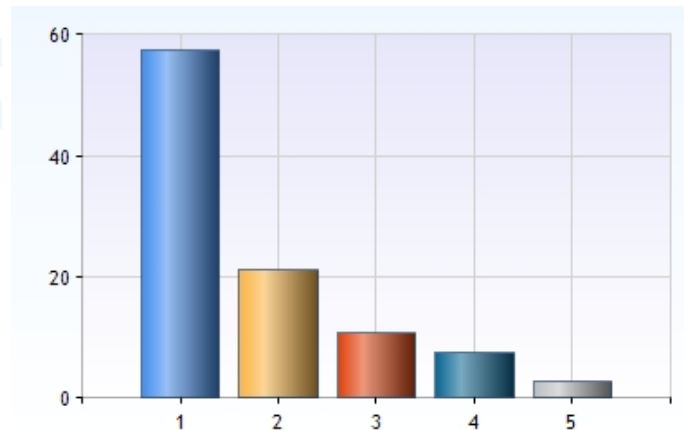
1	dagligen	55 (5%)
2	någon gång i veckan	140 (14%)
3	någon gång i månaden	271 (27%)
4	ibland eller aldrig	535 (53%)
5	aldrig	15 (1%)

3. Vad tycker du själv om att införa rökfritt på uteserveringar?

Besvarad av: 1016 (63%) Ej besvarad av: 609 (37%)

1	Mycket bra	583 (57%)
2	Ganska bra	217 (21%)
3	Ganska dåligt	111 (11%)
4	Mycket dåligt	76 (7%)
5	Vet ej	29 (3%)

4. Undviker du att besöka uteserveringar på grund av att andra röker där?

Besvarad av: 1013 (62%) Ej besvarad av: 612 (38%)

1	Ja	394 (39%)
2	Nej	619 (61%)

Medel: 0

σ: 0

